

**Wyrok z dnia 20 kwietnia 1995 r.  
III ARN 12/95**

**Organem właściwym do orzekania w sprawach wszczętych, lecz nie zakończonych ostateczną decyzją o odszkodowaniu za grunt przejęty na własność Państwa w trybie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1972 r. o terenach budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego oraz o podziale nieruchomości w miastach i osiedlach (Dz. U. Nr 27, poz. 192 ze zm.), która utraciła moc na podstawie art. 89 pkt 6 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.) jest rejonowy organ rządowej administracji ogólnej.**

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 1995 r. sprawy ze skargi Andrzeja G. i Stanisława G. na decyzję Kolegium Odwoławczego przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. z dnia 17 sierpnia 1993 r., [...] w przedmiocie ustalenia odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie z dnia 7 października 1994 r., [...]

- 1) u c h y l i ł zaskarżony wyrok;
- 2) stwierdził nieważność decyzji Kolegium Odwoławczego przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. z dnia 17 sierpnia 1993 r., [...] oraz poprzedzającej ją decyzji Prezydenta Miasta T. z dnia 5 maja 1993 r., [...].
- 3) zasądził od Kolegium Odwoławczego przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. na rzecz Andrzeja G. tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym kwotę sto dziewiętnaście (119) złotych 62 grosze.

**U z a s a d n i e n i e**

Prezydent Miasta T. zarządzeniem [...] z dnia 28 czerwca 1979 r., wydanym na podstawie art. 2 i 5 ustawy z dnia 6 lipca 1972 r. o terenach budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego oraz o podziale nieruchomości w miastach i osiedlach (Dz. U. Nr 27, poz. 192 ze zm.), jak również na podstawie § 13 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 28 sierpnia 1972 r. w sprawie trybu ustalania, rozgraniczania i podziału terenów budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego na obszarze miast i osiedli (Dz. U. Nr 35, poz. 242) ustalił zgodnie ze szczegółowym planem zagospodarowania przestrzennego "K. III" w T., teren budowlany i dokonał jego podziału na normatywne działki budowlane. Zarządzeniem tym została objęta część nieruchomości Józefy G. z przeznaczeniem na poszerzenie ulicy S. w T.

W dniu 17 marca 1992 r. Andrzej G. i Stanisław G., jako następcy prawni Józefy

G., wystąpili do Zarządu Miasta T. o przyznanie odszkodowania za przejętą część nieruchomości.

Działając z upoważnienia Prezydenta Miasta T., Naczelnik Wydziału Gospodarki Gruntami i Rolnictwa decyzją z dnia 5 maja 1993 r. [...] ustalił odszkodowanie za część działki [...] obręb [...] włączonej do terenów budownictwa jednorodzinne "K.III" na kwotę 29.904.000 zł i zobowiązał Urząd Miasta w T. do wypłaty odszkodowania po połowie na rzecz wnioskodawców.

Kolegium Odwoławcze przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. po rozpoznaniu odwołania wnioskodawców od powyższej decyzji z dnia 5 maja 1993 r., decyzją z dnia 17 sierpnia 1993 r. [...] utrzymało w mocy zaskarżoną decyzję, uznając zarzuty odwołania za nieuzasadnione.

Naczelnny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie po rozpoznaniu skarg Andrzeja G. i Stanisława G. na powyższą decyzję Kolegium Odwoławczego, wyrokiem z dnia 7 października 1994 r., [...] oddalił skargi. Naczelnny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu wyroku stwierdził, że wnioskodawcy uzyskali z mocy art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.) roszczenie o rewaloryzację odszkodowania ustalonego w decyzji na dzień jego wypłaty. Strony mogą w drodze porozumienia ustalić wysokość kwoty o jaką wzrasta odszkodowanie wskutek rewaloryzacji. Wobec tego, że przepisy nie określają zasad rewaloryzacji odszkodowania - zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego - organ administracyjny może skorzystać z metody rewaloryzacji, przewidzianej w § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1991 r. w sprawie zasad i trybu rozliczeń w razie zwrotu wywłaszczonej nieruchomości (Dz. U. Nr 72, poz. 315 ze zm.). Wobec nie stwierdzenia naruszenia prawa Naczelnny Sąd Administracyjny na podstawie art. 207 § 5 k.p.a. skargi oddalił.

Od powyższego wyroku złożył rewizję nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości zarzucając temu wyrokowi rażące naruszenie prawa, w szczególności art. 207 § 5 k.p.a. oraz art. 10 ust. 5 i art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie nieważności decyzji Kolegium Odwoławczego przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. z dnia 17 sierpnia 1993 r., [...] oraz utrzymanej nią w mocy decyzji Prezydenta Miasta T. z dnia 5 maja 1993 r., bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

Prokurator poparł rewizję nadzwyczajną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, gdyż zaskarżony wyrok i poprzedzające go decyzje organów administracyjnych zostały wydane z rażącym naruszeniem przepisów prawa, wskazanych w zarzutach rewizji nadzwyczajnej. Przepis art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1972 r. o terenach budownictwa jednorodzinne i zagrodowego oraz o podziale nieruchomości w miastach i osiedlach (Dz. U. Nr 27, poz. 192 ze zm.) stanowił, że w sprawach o odszkodowanie za nieruchomości, które przeszły na własność Państwa, mają zastosowanie przepisy o wywłaszczaniu nieruchomości.

Sprawy dotyczące wywłaszczania nieruchomości w czasie podjęcia wymienionego na wstępie zarządzenia [...] Prezydenta Miasta T. regulowała ustawa z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.). Obie wymienione wyżej ustawy utraciły moc obowiązującą zgodnie z art. 89 pkt 3 i 6 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.). W myśl przepisu art. 87 ust. 1 tej ostatniej ustawy sprawy wszczęte, lecz nie zakończone decyzją ostateczną o odszkodowaniu przed dniem wejścia w życie ustawy prowadzi się na podstawie jej przepisów z wykorzystaniem zebranego materiału. Według art. 10 ust. 5 wymienionej ustawy odszkodowanie ustala się według zasad obowiązujących przy wywłaszczaniu nieruchomości. Organem właściwym do prowadzenia postępowania i orzekania o odszkodowaniu jest z mocy art. 48 ust. 1 powyższej ustawy rejonowy organ rządowej administracji ogólnej. Tak też stanowi art. 5 pkt 21/l litera c ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198 ze zm.). W związku z tym o odszkodowaniu powinien orzekać kierownik urzędu rejonowego. Stosownie do przepisu art. 19 k.p.a. organy administracji obowiązane są przestrzegać z urzędu swojej właściwości rzeczowej i miejscowej. Wydanie decyzji z naruszeniem przepisów o właściwości stanowi podstawę do stwierdzenia jej nieważności zgodnie z art. 156 § 1 pkt 1 k.p.a.

Naczelny Sąd Administracyjny wydając zaskarżony rewizją nadzwyczajną wyrok nie zwrócił uwagi na tę istotną kwestię właściwości organów do orzekania o odszkodowaniu, którą to wadliwością dotknięte są wymienione wyżej decyzje: Kolegium Odwoławczego przy Sejmiku Samorządowym Województwa T. z dnia 17 sierpnia 1993 r. i Prezydenta Miasta T. z dnia 5 maja 1993 r. Na skutek tego zaskarżone orzeczenie Sądu Administracyjnego zostało wydane z rażącym naruszeniem art. 207 § 1, 3 i 5 k.p.a. w związku z art. 156 § 1 pkt 1 k.p.a.

W dotychczasowym orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego jednolicie przyjmowano, że w sprawach o odszkodowanie za grunty przejęte na własność Państwa na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1972 r. orzeka kierownik urzędu rejonowego w I instancji i wojewoda, jako organ II instancji (por. np. nie publikowane wyroki NSA z dnia 13 października 1994 r., SA/Lu 278/94 i z dnia 20 września 1994 r., IV SA 1090/93). Także rozstrzygając spór, o którym mowa w art. 22 § 2 k.p.a., tj. o właściwość między organami samorządu terytorialnego i terenowym organem administracji rządowej w przedmiocie ustalenia odszkodowania za grunt przejęty na własność Państwa w trybie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1972 r., Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 30 września 1993 r., IV SA 1763/92 i z dnia 7 grudnia 1992 r., 779/92 (nie publikowanym), na podstawie art. 216 b § 2 k.p.a. wyznaczył kierownika urzędu rejonowego do ustalenia odszkodowania za grunt, przejęty na własność Państwa.

Mając na uwadze wskazane wyżej rażące naruszenie przepisów prawa, kolidujące z ustalonym orzecznictwem sądowym, Sąd Najwyższy uznał, że rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona i podlega uwzględnieniu.

Sąd Najwyższy z mocy art. 422 § 1 k.p.c. w związku z art. 211 k.p.a. uchylił zaskarżone orzeczenie.

Mając na względzie naruszenie przez Naczelny Sąd Administracyjny art. 207 § 1 i § 3 w związku z art. 156 § 1 pkt 1 k.p.a. Sąd Najwyższy stwierdził także nieważność poprzedzających ten wyrok decyzji administracyjnych, czego nie uczynił Sąd Administracyjny, pomimo, iż skargi wnioskodawców podlegały z urzędu uwzględnieniu. W tej sytuacji Sąd Najwyższy na zasadzie art. 208 k.p.a. zasądził na rzecz skarżącego zwrot kosztów postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

=====